

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
VYRIAUSIOSIOS PATARĖJOS
DALIOS MINIATĖS

2019 m. kovo 13-15 d.d. komandiruotės Briuselyje

Ataskaita

2019-03-19 *Mr. SPR - 34*

1. **Komandiruotės trukmė:** 2019 kovo 13-15 d.
2. **Komandiruotės vieta:** Briuselis
3. **Komandiruotės tikslas:** dalyvauti Europos Komisijos (EK) mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinio direktorato, Nuolatinio žemės ūkio tyrimų komiteto (SCAR) bioekonomikos strateginės darbo grupės ir Vidurio ir Rytų Europos BIOEAST iniciatyvos rengiamame seminare bioekonomikos (toliau – BE) politikos rėmimo tema ir EK institucijų Biologinės pramonės sektorių bendrosios įmonės (BBIJU) ir SCAR SWG seminare apie regioninių BE klasterių kūrimo Europoje skatinimą.
4. **Komandiruotė finansuota:** iš nacionalinių atstovavimo programos lėšų

Svarbiausi plačiau aptarti klausimai:

SCAR SWG posėdis. ES šalių narių (toliau – ŠN) bioekonomikos (toliau - BE) klausimai plėtojami skirtingose ministerijose. Taip pat strategijų veiksmai apima skirtingus ūkio sektorius, t.y. ne tik žemės ūkį ir kaimo plėtrą, bet ir mokslą, tyrimus, inovacijų plėtrą, miškininkystę, akvakultūrą, maisto perdirbimą ir apsirūpinimą maistu, energetiką ir kt. sektorius. Reikia saryšingo požiūrio į skirtingus sektorius ir jų politiką BE aspektu. Tvarumo klausimas – BE pagrindas. Ypač svarbu žemės ūkyje susidariusias atliekas paversti produktais. Parama ŠN bus teikiama strategijoms kurti, patirties ir gerų pavyzdžių pasikeitimui. Mokymuisi ir mokymui.

Horizon 2020 – vienas iš instrumentų, galinčių pagelbėti BE plėtrai ŠN. Tačiau, kaip užtikrinti ŠN adekvatų dalyvavimą šio instrumento finansavime.

COM siūlo **PSF** (*Policy support facility*). Tai naujas instrumentas, kuris duoda galimybę ŠN praktiškai paremti ŠN, t.y parengti, įgyvendinti įvertinti reformas, kurios sustiprina tyrimų ir inovacijų kokybę, politiką ir sistemas. PSF suteikia gerąją praktiką, aukštos kokybės ekspertizę, per paslaugas: **Peer** (ekspertų grupė) atliekamas sektorių apžvalgas, Abipusis mokymasis ir specifinė parama. COM renka paraiškas per ERA (*European Research Area and Innovation Committee*).

Šiuo metu rengiamos ataskaitos apie ŠN, įvertinant kokios yra mokslinių tyrimų ir inovacijų sąlygos BE sektoriaus aspektu kiekvienoje iš jų. PSF yra kuriamas Žinių centras (*Knowledge center*). ŠN turi identifikuoti paramos poreikį. Ekspertai iš PSF gali atvykti į šalį ir pagelbėti, t.y. paanalizuoti situaciją, surengti renginį. Tai nieko nekainuos ŠN. ŠN reikalingas *bottom up* požiūris.

Būtina išsiaiškinti trūkumus ir spragas BE politikoje. Siekiant taisyti situaciją, siūloma parinkti politikos priemones ir instrumentus, kurie pagerintų situaciją ŠN.

Labai svarbu turėti gerą ryšį su socialiniais partneriais ŠN.

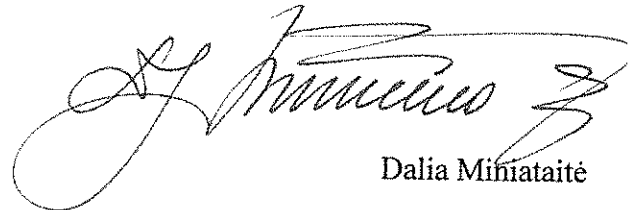
Peer – galimybė pasinaudoti ekspertize, o ne technine pagalba. Rytų ir vidurio Europos ŠN nori techninės paramos tipo pagalbos.

Toliau vyko diskusijos dėl skirtingų BE išsivystymo lygių skirtingose ES ŠN. Reikia skirtingų požiūrių, skirtingo pobūdžio paramos ir instrumentų. Reikia kombinuoti įvairią paramą, siekiant parengti kokybiškas BE strategijas.

BBIJU – tai biologinės kilmės žaliavų pagrindu dirbančios pramonės įmonės. Jos veikia naudojantis *Horizon 2020* programos lėšomis. Ši ES institucija veikia vadovaudamasi Vizija bei strategine inovacijų bei tyrimų darbotvarke (SIRA), kurią sukūrė ši pramonė.

1. Pirma sesija. Politikos parama BE klasterių plėtrai. Renginio tikslai yra suaktyvinti regiono lygmens BE klasterių plėtrą ES šalyse narėse (toliau – ŠN). Seminaro metu buvo analizuojami geros praktikos pavyzdžiai, parama, teikiama klasterių palaikymui bei jų kūrimo iniciavimui taip pat politikos instrumentai, padedantys klasterių funkcionavimui. 46 bio klasteriai (ŠN ir atskiri regionai) remia BBIJU veiklą. Klasterio apibrėžimų yra daug. Čia kalbame apie klasterius, kurie savo veikloje integruoja konkretų sektorių. Jo veikloje dalyvauja visa eilė dalyvių (*actors*), t.y. savivaldybės, regiono atstovai, klasteris gali veikti Viešos privačios partnerystės (PPP) pagrindu. Seminare dalyvavo SCAR (*The Standing Committee on Agricultural Research*) SWG (strateginė darbo grupė), BIOEAST atstovai. SCAR bioekonomikos strateginės darbo grupės (BSW) tikslas palengvinti neformalų informacijos pasikeitimą apie nacionalinį, regioninį bei Europinį BE veiklą pasikeitimą ŠN, strategijų įgyvendinimą, mokslinių tyrimų bei inovacijų skatinimą. BSW pretenduoja būti centrine šios srities platforma, kurioje analizuojamos įvairios ŠN nacionalinės bei ES lygmens iniciatyvos;
2. COM atstovė Helen Dage: kuriant klasterius regionuose vienas tikslų yra darbo vietų, užimtumo kūrimas. Labai svarbus bendradarbiavimas tarp klasterių partnerių: MVĮ ir kt. dalyvių, tokių, kaip mokslo inovacijų centrų, valdžios institucijų. Klasterių organizavimas yra taip pat įdomus reiškinys. MVĮ turi kurti bendras strategijas su kitais klasterių partneriais.
3. *Bioeast* generalinis sekretorius Barne Kovacs mato trūkumus priimant BE politikos sprendimus. Nėra sisteminio požiūrio. Atkreipia dėmesį į tai, kad BE - tai tarpsektorinė politika (*cross sectorial policy*). Egzistuoja dideli skirtumai ir realios problemos tarp Rytų ir Vidurio Europos šalių ir senųjų ES ŠN suvokiant BE turinį, poreikį turėti ŠN viziją ir strategiją. Reikėtų papildomų asignavimų klasterių plėtrai naujosiose ŠN. Ypač trūksta informacijos, žinių, poreikio žinioms, mokslinių tyrimų ir pan.
4. II sesijos metu pateikta geroji patirtis kelių jau veikiančių BE klasterių pavyzdžiu. Formuojant klasterį atkreipiamas dėmesys į vertės grandinės išgryninimą; *bottom up* principo taikymą, klasterio narių konkurencingumo stiprinimą, inovacijų pritraukimą; žinių ir informacijos pritraukimą; tam, kad pateisintume klasterio pridėtinę vertę, - būtina atlikti rodiklių stebėseną. Kuriant klasterį būtinas pramonės (MVI) sutartinis įsipareigojimas (*commitment*) per visą jo plėtros laikotarpį. Labai svarbu, kaip sudominti dalyvius ir juos pritraukti į klasterį. Kitas klausimas iš ko finansuojama klasterių aptarnaujamoji veikla? Nariai, t.y. MVĮ moka narystės įnašus (*fee*). Yra organizuojami renginiai, mokymai ir kt. mokamos paslaugos. Daromos studijos ir rinkos analizės, MVĮ strategijų rengimas;
5. Kas koordinuoja nacionalinių, sektoringų, tarpsektoringų klasterių veiklą? Švedijoje, Danijoje yra BE Tarybos. Nacionalinė inovacijų agentūra. Labai svarbu, kad veikla turi turėti ilgos trukmės laikotarpio pobūdį. Kas turėtų inicijuoti sektoringo klasterio kūrimą Vidurio ir rytų Europos šalyse? Galėtų imtis ir vietos savivaldybės, vyriausybės.

6. Kiekvienam klasteriui sukurti reikalinga: bendra vizija, strategija, sektoriaus, sektorių rinkos situacija. Bendradarbiavimas tarp partnerių, gamybos/organizacinės inovacijos, lėšos veiklos pradžiai. Reikalingi klijai (*glue*), kurie sulipintų klasterio narius bendrai veiklai.
7. Klasterių finansavimas iš nario mokesčio, vietinių, nacionalinių fondų, ES fondų. Negalima per daug užsižaišti su bet kokių projektų rengimu ir lėšų iš tokių projektų gavimu. Tai užima daug laiko. Paraiškas projektams reikia rengti tikslingai, susijusius su konkrečiu sektoriumi. Nešvaistyti resursų. Klasterių kūrimui galima naudotis *Cross border cooperation* Intereg projektams skirtais asignavimais.
8. Klasterių plėtra: pirma stadija – (*building capacity*) stiprinimo fazė; Antra stadija – inovacijų taikymas; trečia – perėjimas į tarptautinę veiklą. Nereikia skubėti pereiti į trečią stadiją. Reikia sustiprėti. Galima galvoti apie bendradarbiavimą su kitais klasteriais, tame tarpe ir tarptautiniais; Labai svarbu papildomumas ir sinergija.
9. Intelektualinės nuosavybės klausimai nesprenžiami klasteryje. Klasterio dalyviai yra keliamų problemų katalizatoriai.
10. VFR klasterius palaiko Pramonės ir tyrimų ministerija. Italijoje 12 klasterių (chemijos);
11. BE skiriasi nuo paprasto ūkio/ekonomikos, nes tai tvarus/darnus ūkis. Vertę kuriantis per ekonominę, socialinę bei aplinkos prizmes. Todėl pridėtinė vertė turi ateiti iš visų šių sričių. Kalbant apie klasterių kuriamą pridėtinę vertę BE, reikia vertinti būtent tvarumą ir pridėtinę vertę visų trijų aspektų atžvilgiu. Klasteriai turi atnešti vertę ir vietinei bendruomenei (kaimo teritorijai, klasterio nariams, pirminei gamybai). Gal būt *Leader* metodas galėtų pasitarnauti būsimojoje finansinėje perspektyvoje?
12. ECCP – Europos klasterių bendradarbiavimo platforma.

Dalia Mifitaitė